

Рецензия

от проф. д-р Цветан Недялков

относно

дисертационния труд на тема

**„ИЗСЛЕДВАНЕ ВЪРХУ СТИЛОВЕТЕ И ТЕХНИКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ
ПРИ ДЖАЗ САКСОФОНА“**

с автор Цюе Лей,

за присъждане на научната и образователна

**степен “Доктор” по специалност Музикознание и музикално
изкуство, направление 8.3. Музикално и танцово изкуство**

Цюе Лей започва да учи саксофон на 8 годишна възраст, през 2011 година е приет в Тиендзинския педагогически университет, където изучава саксофон при професор Уан Тунфън (Wang Tongfeng), който заема деканска позиция в Тиендзинския педагогически университет. Няколко години по-късно постъпва в НМА „Проф. Панчо Владигеров“, където учи в магистърската програма по специалност Поп и джаз саксофон при Апостол Апостолов. След това завършва пълния три годишен курс на редовен докторант.

Педагогическият опит на докторанта включва:

- Преподавател по саксофон в подготвително училище „Свят на изкуството“ в град Чънду, Китайска народна република от 2012 до 2015г.
- Преподавател по саксофон в професионално-техническо училище „Компас“ в град Чънду, Китайска народна република през 2020г.

По време на обучението си докторанта има повече от 100 участия в концерти. Участвал е също в различен мащаб концерти в България.

- През 2014 г. – Шанхайско състезание по джаз;
- През 2016 г. – е свирил в Симфоничния оркестър на град Тиендзин;
- През 2017 г. е имал участия в България в различни мероприятия, свързани с културния обмен;

- През 2018 г. - класически концерт в Посолството на Китайската народна република в България;
- През 2019 г. участие на церемонията по откриването на „Златна камбана” в Китай и в събитие, посветено на обмена в областта на изкуството и културата между България и Китай.

Представеният дисертационен труд *”Изследване върху стиловете и техниката на изпълнение при джаз саксофона“* е от типа „теоретико-приложен”. Той се състои от 185 стандартни печатни страници, структурирани в съдържание, увод, 6 глави, с включени 53 нотни примера, заключение, приноси на дисертационния труд, справка за публикациите и библиография. Списъкът с използваната литература съдържа 36 заглавия, главно от китайски източници и няколко западни.

Мотивацията за избор на темата, както сам изтъква автора, е това, че той самият е саксофонист и да може да се създаде по-задълбочена картина относно различните техники на изпълнение и стилове в джаза.

Горещо адмираiram избора на темата, предвид огромното значение на саксофона в джазовата музика от една страна и от друга - липсата на подобна литература в Китай.

Целите и задачите на настоящата дисертация, както сам определя авторът, са да даде възможност за по-дълбоко опознаване на джаз музиката, което да послужи за основа в бъдещия процес на обучението по саксофон в неговата родина. Първо е направен анализ на техниките на изпълнение, след това са изяснени стиловите особености и характеристики в джазовата музика. Предложена е методика за прилагането на правилните техники на дишане и овладяването на ритъма в джаза.

За успешното постигане на целта и решаването на поставените задачи докторантът основателно се е насочил към използването, както на общо-научни логически методи като анализ и синтез, сравнение и обобщение, дедукция и индукция, историографски метод, така и към специфични за материала - музикално-теоретичен анализ.

В **глава първа** се проследява процеса на развитие на саксофона в джаз музиката. Представени са и различните видове саксофони. Направен е историко-аналитичен преглед на житейския и творчески път на създателя на този инструмент - Адолф Сакс. Подчертано е, че неговият принос в историята на музиката не се ограничава само до изобретяването на саксофона, но и че той има още едно важно постижение – подобрява недостатъците, които открива в бас кларинета. Накрая на главата е изведено заключението, че саксофона *притежава красив и променлив тембър, имащ уникалните специфики на човешки глас.*

Център на изследването в **глава втора** е направеният сравнителен анализ на техниките на изпълнение в класическата музика и джаза. Според докторанта в процеса на изпълнение на двата жанра може да възникнат редица проблеми, които са разгледани подробно и са потърсени начини и способности за разрешаването им. За тази цел той е направил анализ на структурата на музикалната форма и трудните места в „*Концерт за саксофон в ми-бемол мажор*“ от Глазунов. Отбелязани са и съответните детайли, на които трябва да бъде обърнато внимание в процеса на изпълнение и на начините за упражнение.

Третата глава предлага едно изследване на стиловите особености в класическата и джазова музика. В началото на тази глава е изказана тезата, че съществуват значителни разлики между класическия и джазовия стил на изпълнение. За по-подробна илюстрация и анализ на класическите стилови характеристики е представена творбата „*Малък чардаш*“ от Педро Итура. Освен историята на създаването и хронологически бележки върху биографията на автора е направен и подробен музикален анализ върху това произведение. Веднага след това са разгледани и джазовите стилови особености при изпълнение на саксофон като се започне от Нюорлеанския джаз, през епохата на суинга и се стигне до съвременния джаз.

Заключението, до което достига автора в края на тази част е, че *класическият и джаз саксофонът са напълно противоположни помежду си. Ако на класическия саксофон можем да погледнем като на джентълмен, пременен в официален костюм, то следва да възприемем джаз саксофона като небрежно облечен любител на свободата.*

Съдържанието в **следващата глава** е представено на базата на анализа на стилите характеристики, творческия път, начина на изпълнение, оригиналното звучене на тези изпълнители, като проследява еволюцията на този инструмент в различните течения и стилове в джаза. Докторантът успява да създаде истинна и реалистична представа за проблемите и трудностите, с които са се сблъскали хората, участвали в целия този творчески процес.

Чрез историко-аналитичен преглед на житейския и творчески път бележитите имена в различни стилни течения авторът доказва огромния принос и роля на саксофона като основен инструмент за развитието на джазовата музика. Според него, за който и вид джаз да говорим обаче, винаги има по някой изтъкнат саксофонист, който стои начело на течението и проправя път напред със самобитния си стил и разнообразните си техники. Тук е изведено следното заключение – *„Саксофонистите търсят свободата и имат дързостта да рушат старите граници и това тласка джаза към едно многообразие, което постоянно се развива във все по-висока степен“*.

Особен интерес представлява темата за импровизацията в **петата глава** на тази дисертация. Изяснено е понятието *импровизация*, погледнато от различни гледни точки. За тази цел са използвани множество цитати от различни източници, което говори за голямата култура и осведоменост на докторанта по темата. Струва ми се интересно определението, че *„импровизацията е свободно творчество, което се случва, докато се изпълнява музикално произведение и в което се запазва личния характер на солиста“*.

Започвайки от общото и продължавайки към конкретното авторът предлага решения за това как да се упражнява импровизацията като:

- първо да слушаме музиката, да имаме слухова представа за посоката на хармонията, ритъма и метриката и да се подготвим за импровизация;
- фразата е основната форма на музиката, музикалните изречения трябва да бъдат разделени и да определим фразите;
- трябва да се използва собственият музикален език, за да се увлече слухът на слушателите.

В следващата част от тази глава са дадени конкретни методи за импровизация - някои основни ладове, акордови прогресии, упражнения за интервали, както и използването на определени ритмични модели в импровизацията.

Последната **шеста глава** от това изследване е с доста голям обем и малко стихийно са засегнати много теми, свързани с основни умения, които трябва да изгради саксофонистът в своите джазови импровизации. Първоначално се обсъждат технически проблеми, включително и цялостната координация на тялото по време на музициране. Докторантът предлага следната теза – *„при импровизацията трябва да се поддържат добри движения на тялото, за да бъде музиката по-плавна и да се прибави усещане за визуална красота“*. След това с множество примери той защитава това съждение като на практика доказва своето предположение.

След това има един голям отрязък от тази част, в който се изследват теми свързани с блуса. Като се започне от изясняването на произхода и значението понятието блус, преминава се през овладяването на блус скалите в джаза и накрая се анализират стилите особености на блуса в джазов контекст.

Майсторството при изпълнение на саксофон в джаз импровизацията е *подтемата* в тази глава, която според мен е с най-голямо значение в това изследване, защото засяга основните и най-важни елементи при джазовото музициране, а именно:

- основни акорди в джаза;
- особености на акордовата структура в джаз хармониите;
- акордови разширения;
- видове заместване на акорди;
- овладяване на основния ритъм (суингиране);
- създаване на фрази в импровизацията;
- особености на импровизацията в бибоп стила (бибоп скали в импровизацията и тяхната употреба).

Основните приноси, изтъкнати в настоящата дисертация, са следните:

- *настоящият дисертационен труд има приносен характер за стандартизирането на методите на обучение и начините на изпълнение на базата на анализа на техниките на изпълнение в класическата и джаз*

музика, посредством което учащите се да могат да ги опознаят в по-голяма дълбочина;

- *излага и анализира процеса на развитие на джаз музиката и стила на изпълнение на саксофонисти от различни течения, с което задава основата за познаването на джаза, както и ясна посока за образователния процес;*
- *подробно описва начините за изучаване на импровизацията в джаза и предоставя систематизирана методология и начини за това;*
- *разглежда и анализира стила и особеностите в изпълнението на различните саксофонисти;*
- *анализира голям брой техники и начини за разрешаване на проблеми, свързани с изпълнението.*

Идеята на представения дисертационен труд е оригинална и актуална. Като цяло дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания.

Цюе Лей представя едно сериозно и задълбочено изследване, което отговаря на всички изисквания за дисертационен труд.

Бих си позволил да отправя няколко критични бележки по отношение на структурирането на дисертацията - малко е стихийно и разхвърляно. Трябва да има по-голяма яснота и логика в съставянето на отделните глави и подглави.

Въз основа на казаното до тук давам своята положителна оценка на представеното изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди научната и образователна степен „доктор“ на Цюе Лей за дисертацията му на тема *”Изследване върху стиловете и техниката на изпълнение при джаз саксофона“*.

09.10.2022 г.

гр. София

проф. д-р Цветан Недялков